ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 9ης Ιουνίου 2005 *

Στην υπόθεση C-135/04,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, ασκηθείσα στις 12 Μαρτίου 2004,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους G. Valero Jordana και M. van Beek, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου της Ισπανίας, εκπροσωπούμενου από την N. Díaz Abad και τον M. Muñoz Pérez, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθού,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta, C. Gulmann (εισηγητή), R. Schintgen και Γ. Αρέστη, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed
γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 24ης Φεβρουαρίου 2005,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν οι διάδικοι,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Απριλίου 2005,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με το δικόγραφο της προσφυγής, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας, επιτρέποντας τη θήρα των φασσών με τη μέθοδο «a contrapasa» στην επαρχία Guipúzcoa, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 202, στο εξής: οδηγία).

Το νομικό πλαίσιο

Η οδηγία

2 Το άρθρο 7 της οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Ανάλογα με το επίπεδο του πληθυσμού τους, τη γεωγραφική κατανομή και τον ρυθμό αναπαραγωγής τους σ' όλη την Κοινότητα, τα αναφερόμενα στο παράρτημα ΙΙ είδη είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο θηρευτικών πράξεων στα πλαίσια

της εθνικής νομοθεσίας. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η θήρα αυτών των ειδών να μην υπονομεύει τις προσπάθειες διατηρήσεως που αναλαμβάνονται στη ζώνη εξαπλώσεώς τους.

[...]

4. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η θηρευτική δραστηριότητα στην οποία συμπεριλαμβάνονται και η ιερακοθηρία, όπως προκύπτει από την εφαρμογή των ισχυουσών εθνικών διατάξεων, σέβεται τις αρχές μιας ορθολογικής χρησιμοποιήσεως και μιας οικολογικά ισορροπημένης ρυθμίσεως για τα είδη πτηνών που αφορά, και ότι η πρακτική αυτή είναι συμβιβάσιμη, ως προς τον πληθυσμό των ειδών αυτών, και ιδιαίτερα των αποδημητικών, με τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από το άρθρο 2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ιδιαίτερα ώστε τα είδη στα οποία εφαρμόζεται η θηρευτική νομοθεσία να μη θηρεύονται κατά την περίοδο φωλεοποιήσεως, ούτε κατά τις διάφορες φάσεις της αναπαραγωγής και εξαρτήσεως. Όταν πρόκειται για αποδημητικά είδη μεριμνούν ιδιαίτερα ώστε τα είδη που υπόκεινται στη θηρευτική νομοθεσία να μη θηρεύονται κατά την περίοδο αναπαραγωγής και κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως. Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή όλες τις χρήσιμες πληροφορίες για την πρακτική εφαρμογή της θηρευτικής νομοθεσίας τους.»

3 Για τις φάσσες γίνεται λόγος στο παράρτημα ΙΙ της οδηγίας.

4 Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας:

«Εφόσον δεν υπάρχουν άλλες ικανοποιητικές λύσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να μην εφαρμόσουν τις διατάξεις των άρθρων 5, 6, 7 και 8 για τους εξής λόγους:

[...]

γ) για να επιτραπεί με αυστηρά ελεγχόμενους όρους και τρόπο επιλεκτικό η σύλληψη, η κράτηση και η ορθολογική εκμετάλλευση ορισμένων πτηνών σε μικρές ποσότητες.»

Το εθνικό δίκαιο

5 Κατά την όγδοη συμπληρωματική διάταξη του νόμου 40/97, της 5ης Νοεμβρίου 1997, για την τροποποίηση του νόμου 4/89 της 27ης Μαρτίου 1989 περί διατηρήσεως των φυσικών χώρων και της άγριας χλωρίδας και πανίδας (BOE της 6ης Νοεμβρίου 1997), εφόσον δεν υπάρχει καμία άλλη ικανοποιητική λύση, η αρμόδια διοικητική αρχή μπορεί να άρει, όσον αφορά αποδημητικά είδη που δεν απειλούνται με εξαφάνιση, την απαγόρευση θηρεύσεως κατά τα στάδια της αναπαραγωγής και της εξαρτήσεως των ειδών αυτών καθώς και κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως, προκειμένου να επιτραπεί, εντός παραδοσιακών τόπων, με αυστηρά ελεγχόμενους όρους και τρόπο επιλεκτικό η σύλληψη, η κράτηση ή κάθε άλλη ορθολογική εκμετάλλευση ορισμένων πτηνών σε μικρές ποσότητες, στο πλαίσιο των αναγκαίων για τη διατήρηση των ειδών περιορισμών.

6 Το τμήμα γεωργίας και περιβάλλοντος της Diputación Foral de Guipúzcoa εγκρίνει ετησίως μια απόφαση με την οποία επιτρέπεται, για την αντίστοιχη περίοδο, η θήρα των φασσών κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως (θήρα «a

contrapasa»), ήτοι συνήθως κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ της 15ης Φεβρουαρίου και της 25ης Μαρτίου κάθε έτους.

Το ιστορικό της διαφοράς

7 Τον Φεβρουάριο του 1998 υποβλήθηκε ενώπιον της Επιτροπής καταγγελία σχετικά με την άδεια θηρεύσεως των φασσών με τη μέθοδο «a contrapasa» στην επαρχία Guipúzcoa.

8 Στις 30 Ιουνίου 1998 οι ισπανικές αρχές, στην κρίση των οποίων υποβλήθηκε το ζήτημα με έγγραφο της 23ης Μαρτίου 1998, υποστήριξαν ότι η άδεια ασκήσεως θηρευτικής δραστηριότητας με τη μέθοδο αυτή ήταν δικαιολογημένη λόγω:

— της ζήτησης και των κοινωνικών πιέσεων, λαμβανομένου υπόψη του παραδοσιακού χαρακτήρα της θηρευτικής μεθόδου «a contrapasa»·

— των ελάχιστων ή ανύπαρκτων επιπτώσεων της εν λόγω θηρευτικής μεθόδου στη διατήρηση του είδους·

— των περιοριστικών όρων που θέτει η απόφαση Diputación Foral de Guipúzcoa για τη θήρα των φασσών·

— της ελλείψεως άλλης ικανοποιητικής λύσεως δυνάμενης να καταστήσει δυνατή τη σύλληψη, την κράτηση και κάθε άλλη μορφή ορθολογικής εκμεταλλεύσεως ορισμένων πτηνών σε μικρές ποσότητες.

9 Η Επιτροπή, κρίνοντας ότι το Βασίλειο της Ισπανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας, διότι επέτρεψε τη θήρα των φασσών με τη μέθοδο «a contrapasa» στην επαρχία Guipúzcoa, απηύθυνε έγγραφο οχλήσεως στην Ισπανική Κυβέρνηση στις 30 Απριλίου 1999.

10 Με έγγραφο της 23ης Ιουλίου 1999, η εν λόγω κυβέρνηση υποστήριξε ότι, κατά τη θηρευτική περίοδο του 1998, ο αριθμός των κυνηγών που εφάρμοσαν την εν λόγω θηρευτική μέθοδο ανήλθε στους 23 875 για διάστημα 39 μόνον ημερών, στοιχείο που αποδεικνύει τη ζήτηση και τις κοινωνικές πιέσεις για την εν λόγω πρακτική στην επαρχία Guipúzcoa. Δεδομένων των πιέσεων αυτών, η μοναδική λύση ήταν να επιτραπεί, με όλους τους επιβληθέντες περιορισμούς, η θήρα των φασσών με τη μέθοδο «a contrapasa», λαμβανομένου, εξάλλου, υπόψη ότι το είδος αυτό δεν απειλείται με εξαφάνιση. Τέλος, με το έγγραφο αυτό διευκρινιζόταν ότι 1 013 μόνο φάσσες θανατώθηκαν το 1998 και 1 158 το 1999. Η θηρευτική πρακτική «a contrapasa» τηρούσε, ως εκ τούτου, τις αρχές της ορθολογικής χρήσεως και ισορροπημένης ρυθμίσεως του οικείου είδους πτηνών.

11 Η Επιτροπή, φρονώντας ότι από τις εξηγήσεις που παρέσχον οι ισπανικές αρχές προκύπτει παράβαση των απορρεουσών από το άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας υποχρεώσεών τους, απηύθυνε στο Βασίλειο της Ισπανίας, στις 8 Φεβρουαρίου 2000, αιτιολογημένη γνώμη με την οποία το κάλεσε να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς αυτή εντός δύο μηνών από την κοινοποίησή της.

12 Το Βασίλειο της Ισπανίας δεν απάντησε στην αιτιολογημένη γνώμη, οπότε η Επιτροπή έκρινε ότι η προσαπτόμενη παράβαση υφίστατο και αποφάσισε να ασκήσει την παρούσα προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

13 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η άσκηση της επίδικης στην παρούσα υπόθεση θηρευτικής μεθόδου κατά τη διάρκεια της επιστροφής των φασσών στον τόπο φωλεοποιήσεώς τους εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της απαγορεύσεως του άρθρου 7, παράγραφος 4, της οδηγίας. Η επίδικη θηρευτική πρακτική δεν μπορεί να δικαιολογηθεί βάσει των παρεκκλίσεων που προβλέπει το άρθρο 9 της εν λόγω οδηγίας. Συγκεκριμένα, λαμβανομένου υπόψη ότι η έγκριση της θηρεύσεως των φασσών με τη μέθοδο «a contrapasa» αποβλέπει στην παράταση της κανονικής θηρευτικής περιόδου για το συγκεκριμένο είδος πτηνών σε τόπο στον οποίο το εν λόγω είδος απαντά κατά την περίοδο αυτή, η προϋπόθεση περί μη υπάρξεως άλλης ικανοποιητικής λύσεως δεν πληρούται εν προκειμένω.

14 Η Ισπανική Κυβέρνηση επισημαίνει, συναφώς, ότι η επιταγή του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας περί μη υπάρξεως άλλης ικανοποιητικής λύσεως έχει αντικείμενο μόνον όσον αφορά άλλους λόγους παρεκκλίσεως, πλην αυτού που προβλέπει το στοιχείο γ' της διατάξεως αυτής. Συγκεκριμένα, δεν πρέπει να υφίσταται άλλη λύση, πλην της απαγορεύσεως της θηρεύσεως, δυνάμενη να υποκαταστήσει την έγκριση, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, της συλλήψεως, της

κρατήσεως και της ορθολογικής εκμεταλλεύσεως ορισμένων πτηνών σε μικρές ποσότητες, όπως προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας. Η εν λόγω κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, η θήρα των φασσών κατά τη διάρκεια της επιστροφής τους στον τόπο φωλεοποιήσεως πραγματοποιείται σε χωριστή περιοχή από εκείνη στην οποία θηρεύονται οι φάσσες κατά την κανονική θηρευτική περίοδο. Ως εκ τούτου, οι παγίδες που είναι τοποθετημένες στο εσωτερικό του εδάφους και χρησιμοποιούνται για την εν λόγω θηρευτική μέθοδο κατά την περίοδο Οκτωβρίου και Νοεμβρίου (περίοδος αποδημίας) βρίσκονται, στην πλειονότητά τους, σε διαφορετικές ζώνες από εκείνες στις οποίες βρίσκονται οι παγίδες που χρησιμοποιούνται κατά την περίοδο Φεβρουαρίου και Μαρτίου (περίοδος επιστροφής), οι οποίες τοποθετούνται κυρίως παρακτίως, σε περιοχές στις οποίες δεν απαντούν οι φάσσες κατά την περίοδο αποδημίας του Οκτωβρίου και του Νοεμβρίου. Συνεπώς, δεν υφίσταται άλλη ικανοποιητική λύση δυνάμενη να αποτελέσει εναλλακτική της θηρεύσεως των φασσών κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεώς τους. Εξάλλου, η εν λόγω θηρευτική πρακτική ουδόλως απειλεί τη διατήρηση του πληθυσμού του επίδικου είδους πτηνών σε ικανοποιητικό επίπεδο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

15 Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας, τα είδη που αριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο θηρεύσεως στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας. Η παράγραφος 4 του ίδιου αυτού άρθρου προβλέπει, ωστόσο, ότι τα αποδημητικά είδη που υπόκεινται στη θηρευτική νομοθεσία δεν πρέπει να θηρεύονται ιδίως κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως.

16 Εν προκειμένω, οι φάσσες εμπίπτουν στις δύο αυτές διατάξεις. Επίσης, δεν πρέπει να θηρεύονται κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως.

17 Εντούτοις, το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να επιτρέπουν, τηρώντας τους όρους της διατάξεως αυτής, τη θήρα των ειδών που περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙ κατά τις περιόδους που αναφέρει το άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας και, επομένως, ιδίως κατά την επιστροφή τους στον τόπο φωλεοποιήσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2003, C-182/02, Ligue pour la protection des oiseaux κ.λπ., Συλλογή 2003, σ. I-12105, σκέψεις 9 έως 11).

18 Στις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να επιτραπεί η εν λόγω θηρευτική δραστηριότητα, κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας, συγκαταλέγεται η προϋπόθεση περί μη υπάρξεως άλλης ικανοποιητικής λύσεως (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Ligue pour la protection des oiseaux κ.λπ., σκέψη 15).

19 Δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι πληρούται η προϋπόθεση αυτή, όταν η κατά παρέκκλιση έναρξη της θηρευτικής περιόδου συμπίπτει, χωρίς να υφίσταται ανάγκη, με τις περιόδους για τις οποίες η οδηγία επιδιώκει να εξασφαλίσει ιδιαίτερη προστασία. Δεν υφίσταται τέτοια ανάγκη ιδίως αν το μέτρο που επιτρέπει κατά παρέκκλιση τη θήρευση αποσκοπεί αποκλειστικώς στην παράταση των περιόδων θηρεύσεως ορισμένων ειδών πτηνών σε περιοχές στις οποίες τα είδη αυτά απαντούν κατά τις θηρευτικές περιόδους που καθορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Ligue pour la protection des oiseaux κ.λπ., σκέψη 16).

20 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η επισήμανση ότι η περίοδος θηρεύσεως των φασσών που είναι κατά παρέκκλιση ανοικτή στην επαρχία Guipúzcoa συμπίπτει, χωρίς να υφίσταται ανάγκη, με τις περιόδους στις οποίες η οδηγία επιδιώκει να εξασφαλίσει ιδιαίτερη προστασία.

21 Από την ενώπιον του Δικαστηρίου συζήτηση προκύπτει πράγματι ότι οι ζώνες της περιοχής Guipúzcoa στις οποίες απαντά η φάσσα κατά την κανονική θηρευτική περίοδο δεν βρίσκονται σε μεγάλη απόσταση από εκείνες στις οποίες το είδος αυτό απαντά μόνον κατά τη διάρκεια της επιστροφής του στον τόπο φωλεοποιήσεως. Επιπλέον, η πρόσβαση στις πρώτες από τις ζώνες αυτές είναι εύκολη για τους κυνηγούς που κατοικούν στις δεύτερες.

22 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι αποφάσεις τις οποίες λαμβάνουν ετησίως οι αρμόδιες αρχές της επαρχίας Guipúzcoa και οι οποίες επιτρέπουν τη θήρα φασσών κατά παρέκκλιση στις ζώνες της εν λόγω επαρχίας και ιδίως σε ορισμένες παράκτιες περιοχές, στις οποίες το εν λόγω είδος πτηνών απαντά μόνον κατά τη διάρκεια της επιστροφής του στον τόπο φωλεοποιήσεως, απλώς παρατείνουν, κατ' ουσίαν, τις περιόδους θηρεύσεως φασσών στη γεωγραφική περιοχή της επαρχίας Guipúzcoa, η οποία, λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, πρέπει να θεωρηθεί ως ενιαία περιοχή στην οποία απαντά το επίδικο είδος πτηνών κατά τη θηρευτική περίοδο που καθορίζεται βάσει του άρθρου 7 της οδηγίας.

23 Δεδομένου ότι η προϋπόθεση περί μη υπάρξεως άλλης ικανοποιητικής λύσεως δεν πληρούται εν προκειμένω, η θήρα των φασσών κατά τη διάρκεια της επιστροφής τους στον τόπο φωλεοποιήσεώς τους δεν πρέπει να επιτρέπεται, βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας.

24 Συνεπώς, η εν λόγω θηρευτική δραστηριότητα αντιβαίνει στο άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας.

25 Η διαπίστωση αυτή δεν θίγεται από τα επιχειρήματα της Ισπανικής Κυβερνήσεως ότι, πρώτον, η φάσσα δεν αποτελεί απειλούμενο είδος, δεύτερον, θηρεύεται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους στο Ηνωμένο Βασίλειο και, τέλος, τα ισπανικά δικαστήρια έχουν κρίνει ότι οι αποφάσεις με τις οποίες επετράπη η θήρα των φασσών με τη μέθοδο «a contrapasa» στην επαρχία Guipúzcoa ήταν σύμφωνες προς την ισπανική νομοθεσία περί θηρεύσεως, η οποία είναι, από πλευράς της, σύμφωνη προς την οδηγία.

26 Πράγματι, τα δύο πρώτα προβληθέντα επιχειρήματα δεν σχετίζονται με την προϋπόθεση περί μη υπάρξεως άλλης ικανοποιητικής λύσεως και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να επηρεάσουν τη διαπίστωση την οποία περιλαμβάνει η σκέψη 22 της παρούσας αποφάσεως.

27 Όσον αφορά το τρίτο επιχείρημα, είναι άνευ σημασίας, καθόσον αποδείχθηκε ότι η θήρα «a contrapasa» αντιβαίνει στο άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας.

28 Ακολούθως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Βασίλειο της Ισπανίας, επιτρέποντας τη θήρα των φασσών με τη μέθοδο «a contrapasa» στην επαρχία Guipúzcoa, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

29 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη του Βασιλείου της Ισπανίας, αυτό δε ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

1) Το Βασίλειο της Ισπανίας, επιτρέποντας τη θήρα των φασσών με τη μέθοδο «a contrapasa» στην επαρχία Guipúzcoa, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών.

2) Καταδικάζει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)